

ovidij

publius ovidius naso

1. Življenje.....	3
2. pesniški opus.....	6
Ljubezenske pesmi.....	6
Epsko-mitološke pesnitve.....	8
Pesniško ustvarjanje v pregnanstvu.....	9
Manjše pesnitve.....	9

1. Življenje

Publij Ovidij Naso je zadnji pesnik iz vrste rimskih elegikov. Svoj življenjepis je sestavil pesnik sam v eni izmed elegij iz zbirke *Tristia*.

Rodil se je 20. marca leta 43 pr. Kr. v Sulmoni, deželi Pelignov (pribl. 170 km vzhodno od Rima).

Rojen je bil v ugledni družini in oče je želel, da se posveti politični in uradniški karieri, zato ga je poslal v rektorske šole. Toda Ovidij je čutil, da to ni prava pot zanj.

Oče mu je tudi odsvetoval nedonosno pesnikovanje, toda zaman: čeprav se je Ovidij skušal izražati v prozi, mu je "pesem sama od sebe prihajala v prikladne ritme; kar koli sem skušal zapisati, vse je bilo verz". In tako se je že v mladosti izkazal kot zelo plodovit in nadarjen pesnik z neizčrpno žilico in bujno domišljijo – zaslovel je in postal eden najbolj priljubljenih pesnikov Avgustejskega Rima.

Poročen je bil trikrat. Od prvih dveh žena se je kaj hitro ločil, tretji, ljubeči Fabiji in zvesti družici v sreči in nesreči pa je pesnik ohranil prisrčen spomin v življenju in pesmih.

Ljubezen do družine pa ga ni ovirala, da ne bi našel poti v rimsko mondeno in prefinjeno družbo, ki ga je v kratkem času popolnoma osvojila. Postal je njen glasnik in učitelj ljubezenske umetnosti.

Tako so nastale prve mladostne pesmi. Njegovo ime je zaslovelo in komaj dvajsetleten je užival velik ugled v lahkoživih salonskih krogih.

Narava ga je bogato obsipala s svojimi darovi. Bil je namreč zelo rahločuten, imel je gosposki nastop, odkrit značaj in velik smisel za prijateljstvo. Skratka, videti je bil rojen zato, da bi užival naklonjenost in priznanje med ljubimkanjem, radostmi in gostijami.

Toda prav ko je bila njegova sreča v zenitu, ga je leta 8 po Kr. Zadel Avgustov odlok, da mora zapustiti Rim ter oditi kot izgnanec v mesto Tomi ob pusti obali Črnega morja.

V turobni elegiji, ki sodi med najpristnejše in najbolj ganljive elegije vseh časov, je pesnik pozneje poustvaril ta tragični dogodek svojega življenja v temle zaporedju: odhod iz Rima, izgon iz domovine, ločitev od družine in svojih dragih, bolečina in obup, skrivnost neznanega, nad vsem pa teža nepopravljive nesreče. Vzrokov Avgustovega ukrepa ne poznamo.

Ovidij nejasno namiguje na neki *carmen et error*, češ da sta bila vzrok njegove pogube. Ta izraz je zelo nedoločen in je sprožil veliko domnev. V splošnem vidimo v izrazu *carmen* moralno odgovornost, ki si jo je nakopal Ovidij z objavo svojih erotičnih del, predvsem zbirke *Ars amatoria*. Ta naj bi bila vplivala pohujševalno v nasprotju z Avgustovim obnovitvenim načrtom. V izrazu *error* pa se skrivajo bolj osebni razlogi. Morda gre za neko neprevidnost, ki jo je pesnik zagrešil do Avgusta, morda je zabeležil kakšno tajnost ali pa je bil priča kakšnemu pohujšanju na dvoru in ga je komu zaupal. Vsekakor je gotovo, da je Ovidijevo obtožbo in obsodbo povzročila neka izredno huda in kočljiva osebna zadeva, ki je po eni strani opravičevala nenadni in nepreklicni cesarjev odlok, po drugi stani pa neupogljivo nepopustljivost Avgusta in njegovega naslednika nasproti prošnjam Ovidija in njegovih prijateljev.

Ovidij je tako preživel zadnjih dolgih deset let svojega življenja v divji deželi pri ljudeh, ki ni poznal ne njihovega jezika ne njihovih navad, v deželi z nezdravim podnebjem, brez vsake tolažbe razen svojih solza in svojih pesmi. Zgodaj se je postaral. Komaj šestdesetletnega ga je pobrala smrt leta 17 ali 18 po Kr. in ga rešila neznosnega trpljenja in žalosti.

Ovidij je bil v Evropi eden najbolj branih antičnih pesnikov. V knjižničnih katalogih iz 12. stoletja najdemo sedeminsedemdeset prepisov njegovih del in dvainsedemdeset Vergilijevih, medtem ko ostali pesniki ne dosejajo niti polovice njunih prepisov.

Na Slovenskem je Ovidija prvi predstavil Janez Vajkard Valvasor, ki je leta 1860 izdal šestindevetdeset bakrorezov k *Metamorfozam*.

Nekaj verzov, ki spominjajo na Ovidija, je mogoče najti pri Gregorčiču, zlasti pa je bil Ovidij blizu Prešernu. V njegovih *Poezijah* se to kar nekajkrat pokaže. Za pesem *Zdravilo ljubezni* si je sposodil celo naslov ene od Ovidijevih pesnitev, v *Glosi*, kjer govori o žalostnih usodah velikih pesnikov, pa mednje uvrsti tudi Ovidija.

2. pesniški opus

Ovidij sodi med najplodovitejše in najmodernejše pesnike antike. Njegov obširni pesniški opus je napisan ves v elegičnem distihu, če ne upoštevamo *Preobrazb* in neke krajše pesnitve z ribiško snovjo.

Njegovo pisano pesniško žetev lahko razdelimo tri cikle, ki kronološko ustrezajo raznim obdobjem njegove pesniške dejavnosti.

V prvi cikel spadajo erotične pesmi in sicer *Amores*, *Heroides*, *Medicamina faciei feminae*, *Ars amatoria*, *Remedia amoris*.

V drugi cikel sodijo epsko - mitološke pesnitve kakor *Metamorphoses* in *Fasti*.

V tretji cikel pa prištevamo pesmi iz pregnanstva, npr. *Tristia*, *Epistulae ex Ponto* in pa vrsta manjših del.

- Ljubezenske pesmi
o *Amores*

So njegova prva pesniška zbirka. Obsega 49 daljših elegičnih pesmi in so večidel posvečene neki ženski, ki se skriva za izmišljenim imenom grške pesnice Korine. Ker pa Ovidij ni opeval le Korine, kot na primer Katul Lesbijo ali Propercij Cintijo, lahko sklepamo, da Korina ni bila tako očarljiva in zapeljivo osvajajoča kot prej omenjene.

Ovidij ne opeva ljubezni, temveč »ljubimkanje«: je pač vihrav človek trenutne ljubezni, ne moške strasti.

Mladostniška zbirka je doživela velik uspeh in je kmalu doživela drugo izdajo.

o *Heroides* ali *Epistulae*

Ovidij jih je spesnil skoraj v istem času kakor *Amores*. Gre za 21 ljubezenskih pisem, ki so jih večidel napisale legendarne junakinje. Zadnjih 6, ki so jih pozneje uredili po pari, pa vsebuje tudi odgovor nekaterih ljubimcev.

Uredili so jih takole: Helena piše Parisu in Paris Heleni, Hera Leandru in Leander Heri, Cidipa Akontiju in Akontij Cidipi.

Pred nami je nova zvrst latinskega slovstva. Pesnik se tega zaveda in se s tem tudi rad pohvali. Novost se ne tiče obravnavane snovi, temveč pesemske literarne oblike, ki jo je

pesnik uvedel. Ovidij nas za spremembo od prejšnjih poskusov takšne poezije prestavi v namišljeni svet mita in legende, vendar ga tako poživi, da izraža miselno ali resnično stvarnost njegovega časa.

Uporabljal je številne vire (Homer, Sapfo, Katul, Kalimah, Vergilij, Horacij idr.). v njegovem delu postanejo mitološki junaki osebe iz sodobnega življenja in ravno v tem je odlika Ovidijevega dela, ki velja za »pesniški roman ženske duše«. Tu je opisano vse, kako je junakinja spoznala svojega junaka, kako ga je sprejela, se vanj zaljubila. Opisuje njegovo lepoto in odlike, trenutek, ko se morata ločiti, obljubo večne zvestobe... Nekatera pisma kot npr. pismo Here Leandru so prave male mojstrovine, zgovoren dokaz najboljše Ovidijeve pesniške zmogljivosti.

o De medimamine faciei

Je krajša pesnitev, ki pa velja za malo več kot le navadno elegijo. Obsega kakih sto verzov, v katerih daje pesnik galantne nauke za uporabo ženskih lepotil.

Tu je Ovidij že na poti k erotičnemu predpisništvu. To pride popolnoma na svoj račun v naslednjem delu.

o Ars amatoria

Je svojevrstna pesnitev, s katero presegamo meje subjektivne erotične poezije in smo že na področju ljubezenske poučne pesmi. Ovidij trdi sam o sebi, da je njen nežni učitelj. Obsega tri knjige, v katerih Ovidij najprej svetuje in uči moške raznih ljubezenskih tehnik (osvajanja, kako obdržati ljubezen, prilike za ljubosumnost, skrb za ljubljeno osebo...), v tretji knjigi pa uči predvsem ženske o urejenosti, telesni negi, urejanju pričeske in obleke, zakrivanju telesnih napak, plesu...

Delo je vsekakor izvirno in novost v latinski književnosti.; pesnik se v delu pokaže kot učenik erotične modrosti.

Najvidnejša značilnost te razpravice je pesnikova elegantna duhovitost, ki delu doda umetniško vrednost, pesnika pa pokaže kot hudomušnega, nikakor pa ne pornografskega.

o Remedia amoris

Je krajša pesnitev (vsebuje 800 verzov), s katero Ovidij zaključuje svoj cikel. S poučnim, bistrim in igrivim navdihom naj bi bila nekaka protiutež prejšnje pesnitve. V njej pesnik svetuje zdravila, ki pozdravijo rane, zadane od ljubezni,

predvsem neuslišane. Med drugim svetuje nesrečnim ljubimcem, naj se ljubljene osebi izogibajo, si jo predstavljajo čim bolj antipatično, polno slabosti in vredno zaničevanja.

- Epsko-mitološke pesnitve

Spadajo v zrelo dobo Ovidijevega pesniškega razvoja. Morebiti se je naveličal svoje erotične muze in se posvetil plemenitejši snovi, po kateri se je delno zgledoval že v mladosti, ko se je npr. ukvarjal s tragedijo *Medejo*. Tako so nastale *Metamorfoze* in *Fasti*.

o *Metamorfoze*

So pesnitev o preobrazbah. Obsegajo 15 knjig in obsegajo približno 230 antičnih legend, pisanih v herojskem verzu. To je sijajna galerija podob, ki predstavljajo »najlepše« dogodke iz svetovne zgodovine, od njenih mitičnih začetkov do Cezarjeve nebesne preobrazbe in Avgustovega poboženja. Ovid je iz obširnega gradiva legend odbral najprimernejše teme in jih zлил v neverjetno celoto.

Glavna značilnost *Metamorfoz* naj bi bila ljubezen. Vendar ta ni več udvorljiva, lahkomišeln in razuzdana, temveč mehka, globoka, nesebična ter predana do junaškega žrtvovanja in smrti.

Ko bi bil pesnik utegnil, kot je nameraval, še enkrat pregledati svojo umetniško in duhovno mojstrovino ter popraviti in izboljšati nekaj snovnih in oblikovnih sestavin, bi bile *Metamorfoze* najpopolnejši spomenik cesarskega pesništva - žal pa je moral v naglici zapustiti Rim in oditi v izgnanstvo. Delo je vrgel v ogenj, a njegovi prijatelji so do tedaj že imeli njegove prepise. Ovidij jim je svetoval, da če bodo delo kdaj objavili, naj napišejo na knjigo, da je »ostanek njegovega pogreba«.

o *Fasti*

So drugo delo iz epsko-mitološkega ciklusa. Pisani so v elegijskem distihu. To je okrašen rimski koledar po Cezarjevi prenovi. Ohranilo se je le 6 knjig, vendar sklepamo, da jih je bilo 12: ena knjiga za vsak mesec.

Posvečene naj bi bile Avgustu. Pesnik je bil že zbral gradivo in je verjetno imel že osnutek celotne pesnitve, ko je moral nepričakovano zapustiti Rim. Po Avgustovi smrti je *Faste* predelal ter jih posvetil Germaniku, ker je upal, da se ga bo usmilil ter mu odpustil, a cilja ni dosegel.

Vsekakor so *Fasti* dragocen spomenik, ker po njih spoznavamo stare verske ustanove, obrede in praznike pri Rimljanih, zakaj *Fasti* so najbolj posvetna pesem z najbolj religiozno vsebino, kar jih premore antični Rim.

- Pesniško ustvarjanje v pregnanstvu

o Tristia (Žalostinke)

Ovidij jih je zložil med leti 8 in 12 po Kr., se pravi v času, ki se razteza od njegovega odhoda iz Rima do prvih let bivanja v Tomih. Knjige vsebujejo prve žalostne vtise, ki jih je imel pesnik kot begunec v tuji deželi, z izrazi najgloblje žalosti.

o Epistulae ex Ponto

Obsegajo 46 elegij in so nastale takoj po zbirki *Tristia*, in se z njo celo prepletajo. Po obliki so prava pisma s pravim imenom naslovljenca.

Pesniški ton je v obeh zbirkah konec koncev isti, saj je v obeh zbirkah patetičen, tožeč in jokajoč, izraža svojo potrto in obup. Edina tolažba so mu še pesnjenje, prebliski upanja, domotožni spomini na preteklost, čeprav mu ostrijo bolečino. Marsikje čutimo »žensko cmeravost«.

Nekatere elegije so vrhunski dosežki Ovidijevega ustvarjanja v pregnanstvu in sploh vsega njegovega pesnjenja.

- Manjše pesnitve

o Ibis

Tretja pesnitev iz pregnanstva. Pesnitev nima ravno velike vrednosti, ker pesnik nekega človeka, ki naj bi bil nekoč njegov prijatelj, napada predvsem iz razuma in ne iz srca.

o Halieutica

o Phaenomena

o De Caesare

o Nux

o *Consolatio ad Liviam*